

Children of Men

En science-fiction om en nära framtid i människans historia. Hur bräcklig är vår demokrati? Vilka krav ställer det på oss människor att behålla vår empati när samhället av yttre eller inre tryck faller samman och brutaliseras? Finns det goda och onda människor och vad gör att vi i så fall blir det ena eller andra? Är människan självdestruktiv? Makten - vad gör den med oss?

Rekommenderad för gymnasiet

EN FILMHANDLEDNING AV
ANDREAS HOFFSTEN

Handling

London 2027. På en bar sörjer folk när tevenyheter förkunnar att planetens yngsta medborgare, den 18-årig Diego från Argentina, fallit offer för en galnings knivhugg. Theo Faron går ut ur baren som någon minut senare sprängs i luften i en våldsam explosion.

Berlin, Kuala Lumpur, Tokyo, Paris, Stockholm, New York; världens städer befinner sig i kaos, "bara Englands soldater håller stånd", sägs det i tevenyheter. Ungdomar kastar stenar på förortstågens gallerförsedda fönster.

På perrongerna står invandrare hopfösta i burar - bevakade av tungt beväpnade brittiska soldater.

Theo hämtas upp av sin vän Jaspar, en äldre man som lever inne i skogen där han sköter sin handikappade fru, odlar cannabis och lyssnar på John Lennon i låten *Bring the Lucy - Free the People*, vilket förstås ser ut som en tanke. Theo och Jaspar sitter tillsammans och filosoferar över det faktum att det inte längre föds några barn i världen. Varför vet varken de eller vi, om det är på grund av föroreningarna eller gammastrålningen eller en kärnkraftsolycka eller något annat som gör kvinnorna eller/och männen sterila. Landets regering jagar immigranter "som kackerlackor" kanske för att skyla över det faktum att de är oförmögna att lösa ett mycket större problem. Jaspar berättar om en organisation som kallas "The Human Project" och som fortfarande håller stånd. De ryktas om att de har en koloni på Azorerna.

Tillbaka i London kidnappas plötsligt Theo och förs bort i en täckt skåpbil. I ett förhörssrum får han ta av sig sin huva och upptäcker emot sig Julian, ledare för motståndgruppen The Fish och därtill fd sambo med Theo. De hade en son tillsammans som dog. Nu vill Julian att Theo, som hon litar på, ska åta sig att föra en kvinna till kusten och för det krävs transittapper - något som Theo kan ordna genom inflytelsrika kontakter på högsta

ort. Julian lockar med pengar. Theo vägrar först men efter några turer går han med på affären. Han får sina papper av sin kusin på ministeriet och Theo, Julian och kvinnan - hon heter Kee - samt ytterligare ett par medlemmar i The Fish; Luke samt en äldre kvinna Miriam, åker iväg i en bil ut på landsbygden.

Plötsligt utsätts de för ett bakhåll, Julian skjuts till döds men de andra lyckas fly efter att ha skjutit ner två poliser. De kör till "Fiskarnas" högkvarter och jagas nu av myndigheterna. Kee berättar för Theo om hennes och Julians planer på att föra henne till The Human Project. Samtidigt avslöjar hon för Theo att hon är höggradigt gravid. Theo får närmast en chock och alla i lägret diskuterar senare hur man skall göra, vilken är den bästa taktiken? På natten avlyssnar Theo i hemlighet ett samtal där det framgår att Julian sköts av sina egna och att de nu ska göra sig av med både Theo och Kee efter att först ha tagit hand om hennes barn. Därför flyr Theo, Kee och Miriam i en bil mitt i natten. De åker till Jaspas där de får bo. Men vilan blir kort, The Fish är efter dem och de tre flyr igen och Theo blir på avstånd vittne till hur Jaspas kallblodigt mördas. Men innan de skjldes hann Jaspas tipsa Theo om en av sina kontakter inom polisen (som han sålt cannabis till) som kan föra dem till ett interneringsläger och därifrån till Brighton och kusten och i kontakt med The Human Project. Han heter Syd och lösenordet som Theo får är "fascist pig" - fascistsvin.

De träffar på Syd och förs till flyktinglägret där Kee föder sitt barn - en flicka. De flyr sedan vidare, ivägjagade av Syd. Samtidigt som tillståndet i omgivningarna har hårdnat, polisen/militären går till massiv attack mot upprorsmännen. Skottlossning överallt och det hela påminner om ett regelrätt krig. The Fish får åter tag i Kee och Theo och Theo träffas av en kula från Luke. Men mitt i det totala kaoset får en officer syn på Theo och Kee som försöker ta sig ut ur infernet i ett belägrat kontorshus. Han ropar: Eld upphör! Och alla vapnen tystnar och soldaterna och upprorsmännen står förundrade inför miraklet av ett gnyende knypte med ett flickebarns lilla ansikte mitt bland paltorna.

Men så bryter skottlossningen lös igen och våra hjältar flyr hals över huvud ner mot havet där Marischka - en vänlig kvinna som talar ett obegripligt språk - hjälper dem via olika tunnlar till en mindre roddbåt. De rör ut i dimman. Skjutandet hörs allt svagare på avstånd. Vid en ljudboj lägger Theo ner årorna. Han blöder svårt. Han ger Kee alla de råd han kan om barnets skötsel, hur man får det att rapa efter amningen etc. Kee svarar att flickan skall heta Dylan och sjunger en vaggvisa. En båt, troligen från The Human Project, dyker upp ur dimman. Den heter "Tomorrow". Theo dör.

Vår framtid

Livet är grått. "Jag mår dåligt när jag vaknar. Jag mår dåligt när jag går till jobbet." säger Theo. Han har förlorat livsgnistan och livet känns ganska så meningslöst där han harvar sig fram som anställd på energiministeriet. Det barn han fick tillsammans med Julian dog och han har blivit en cynisk betraktare utan lust till mycket.

Filmens handling är förlagd tjugo år fram i tiden. Det är inga större synbara skillnader mot hur det ser ut idag. Bilarna ser lite hårdare ut, mer som små bepansrade tanks. Det är skräpigare - mycket av allt det vi tar för givet, renhållning, en något så när trygg samhällsordning - tycks ha upphört att fungera fullt ut. Reklamen på husväggar och bussar visas som rörliga bilder, annars är det mesta sig likt med den stora skillnaden att det råder undantagstillstånd där polis och militär syns överallt och på t-banans och pendeltågens stationer står stora metallburar med infångade människor - vi förstår efterhand att det rör sig om invandrare. Gatorna tillhör terrorister och plundrare. Theo åker ibland ut till sin vän Jaspas som bor mitt ute i skogen där han skapat ett slags oas i tillvaron, en av de få kvarvarande lyckliga platserna på jorden, där han drömmar sig bort till toner av sin ungdoms idoler, Beatles eller närmare bestämt John Lennon som sjunger sin "Free the People" med udden riktad mot maktlystna oförstående politiker.

Kvinnorna föder inte längre några barn - alldeles i filmens början får vi veta att mänsklighetens yngste just

dött i Argentina, han var 18 år. Varför det inte föds några barn förklaras inte i filmen, vi kan bara spekulera. Miljöförstöring, gammastrålning, stressrelaterad ofruktbarhet hos endera könet i ett samhälle som inte längre förmår ge sina medborgare trygghet? Vi vet inte. Men det har digniteten av ett Guds straff över mänskligheten som inte lyckats med det mest grundläggande nämligen att skapa ett samhälle där människa är människas vän. Inte konstigt då att alla fylls med vördnad och andakt inför synen av en litet mänskobarn när soldaterna upphör med sitt värv att döda - det mest antimänskliga vi kan föreställa oss. Ett apokalyptiskt tillstånd där världens städer står i brand, efter vad vi får se på tv-nyheterna. I London råder vad som verkar vara en permanent krigszon i ett samhälle som blivit en militärstat. Ur ett filosofiskt perspektiv har människan i alla tider strävat efter att sätta någon slags guldkant på tillvaron vid sidan av den enda uppgift som i grunden är oss given nämligen att fortplanta oss. Vilket egentligen sammanfattar hela filmen.

Filmens flyhänta berättande om en värld som alltmer liknar en grushög skulle mycket väl kunna vara människans framtid, vilket vi nog lite till mans är smärtsamt medvetna om möjligheten av.

Samtidigt har filmen flera tydliga kristna alluderings. Theo och Kee går lätt att likna vid Josef och Maria som far iväg för att föda Marias barn. Namnet The Fish på Julian och Lukes grupp leder till benämningen och symboltecknet för den kristna församlingen på Romarrikets dagar.

- Samhället skildras i dystra toner, fotot är genomgående blågrått (utom i scenerna hos Jaspar där det är varmt gulbrunt och grönt), lika grått som människorna sinnen. Är det ett troligt framtidsscenario? Är människan av naturen självdestruktiv?

- Det ligger förstås nära till hands att tolka filmen som en kristushistoria för vår tid, filmen hade sin urpremiär på juldagen. (Med det kanske för somliga provocativa tillägget att det nya Jesusbarnet är en flicka.) Vilka likheter ser iverkarna med vår bibliska passionshistoria?

- Det enda vi människor vet är att vi en gång skall dö. Men vad är då meningen med livet annat än att fortplanta oss, som ju är filmens grundtema?

- Det av USA proklamerade "kriget mot terrorn" - kan det här vara situationen vid vägs ände? En värld som inom sig rymmer ett land i total upplösning likt Irak har så att säga utvidgats till att bli Irak; ett gigantiskt slagfält mellan rivaliserande, mer eller mindre fanatiska grupper som kämpar om militär kontroll i ett krig ingen har någon utsikt att vinna.

- Eller är det mer troligt att radikala förändringar i klimatet på jorden skapar så stora folkvandringar - bort från översvämningar eller på jakt efter rent vatten, eller vad det nu kan röra sig om - att myndigheterna kollapsat i sin ansträngning att hålla ordning så att samhället blivit till ett laglöst land där makten sitter i gevärsmynningen?

- Domedagsprofetior har funnits i mänsklighetens historia alltsedan urminnes tider. Hur ser dagens domedagsprofetior ut? Finns det flera?

- I väst blir det allt vanligare att de rika lever i skyddade, kameraövervakade, muromgärdade samhällen, så kallade "gated communities". Alltså det totalt segregerade samhället. Författaren August Strindberg skrev ironiskt om Fagervik och Skamsund som bilden av ett uppdelat samhälle där de rika och lyckade bor för sig och de fattiga och utslagna någon annan stans. Ser vi ett sådant samhälle växa fram idag? Eller är det bara ett storstadsfenomen?

Makt & ansvar

Med makt kommer möjlighet till inflytande. Och med begreppet makt följer också ansvar. Theo kidnappas i filmen för att The Fish och Julian vet att han är kusin med Nigel, en inflytelserik maktbärande som har befogenheten att utfärda ett intyg som i sin tur skulle möjliggöra för The Fish att föra Kee till havet och räddningen.

Väl uppe hos Nigel på ministeriet i fashionabla kvarter med utsikt över Themsen (verkar delvis vara filmat i Tate Modern på South Bank) äter de tillsammans och sköljer ner maten med ett gott vin. Men scenens udd ligger inte i dialogen utan i dess scenografi. Vad ser vi? Jo, på väggen hänger en av historiens mest emblematiske, politiska tavlor, Picassos Guernica, en symbol för maktens övergrepp mot folket. Men tavlan hänger inte hos folket - alltså på ett museum (som den gud ske lov ännu gör i Madrid) - utan är snodd av makten. En symbol så gott som någon på hur politiska potentater eller näringslivets toppchefer inte så sällan tänker mer på egen vinning än på dem på vars mandat de i grunden sitter på och har ansvar för att oegennyttigt förvalta till det gemensamma fromma.

- Hur mycket handlar politiken - alltså utövandet av makten - idag om människans villkor, om livskvalitet, om värdegrund, eller blir det mest om ekonomiska system, mer eller mindre snåriga och begripliga för gemene man?

- Vad är livskvalitet, hur kan vi sätta mått på den? Om nu inte 48 olika sorters nagellack är det som utgör livets mål och mening, vad handlar det då om?

- Filmens beskrivning av relationen mellan makten och folket som två separata världar, känns den trolig?

Science-fiction

En futurism som nästan känns mer verklig än själva verkligheten. Ja, då har filmens upphovsmakare i så fall lyckats i sitt uppsåt att i en underhållande (Children of Men är ju i mycket också en thriller), tankvärd form rikta kritik mot vår samtid. Eller för att vara lite mer exakt; vårt västerländska samhälle. Många menar att det i huvudsak finns två linjer i genren sciencefiction. En mer flashig, med flygande bilar, silverglänsande robotar och megastora huskomplex, exempelvis *Star Wars*-serien. Den andra linjen med sina rötter i Fritz Langs *Metropolis* och på senare år Ridley Scotts *Bladerunner* är mer fokuserad på en dystopisk skildring av en inte alltför avlägsen framtid. Här spelar samhällskritiken en större roll än fantasiblonningen kring alla prylar, flygande eller inte. *Waterworld*, serien med *Mad Max*, *V för Vendetta* och *Världarnas krig*, *Minority Report* är andra exempel på sciencefiction filmer med mer eller mindre genomtänkt samhällskritik på agendan.

Sen skall det också påpekas för tydlighetens skull att genren må handla om framtiden, men det är alltid den tid

varur filmen är sprungen som är det egentliga målet för kritiken.

Sciencefiction behöver förstås inte innebära att det framtidsscenario som målas upp sker med hjälp av en dov palett. Det beror givetvis på hur upphovsmannen eller kvinnan tolkar vad framtiden bär i sitt sköte. På 1800-talet fanns många sciencefiction-skildringar som rymde hopp och förtröstan på allt vad tekniken under den gryende industrialismen bar med sig av möjligheter till ett mer lätt-samt och bekvämt liv.

- Att *Children of Men* är en så pass mörk framtidsskildring, en komplex meditation över dagens politik, vad säger det om det mentala klimatet i vår egen tid? Hur ser elevernas framtidstro ut?

Boken

Filmen bygger på P.D James bok *Människornas barn* från 1992. Både filmen och boken börjar med att 18-åriga Diego dör i Buenos Aires. Via Theos dagbok - som börjar 1995 - får vi följa hur England steg för steg går från en demokrati till en totalitär stat under enväldshärskaren Xan Lyppiatt. Boken skildrar en klunga människors färd genom landet i bil. Några av karaktärerna från filmen finns med, barnmorskan Miriam, Luke, i boken en fd präst samt Julian som i boken inte varit gift med Theo utan är gift med Rolf som visar sig vara en maktthungrig förrädare. I boken är det Julian som föder barnet där männen runt i kring henne med olika medel tävlar om att vara tupp, eller att gripa makten.

P.D. James (hon är född 1920 och har skrivit mestadels deckare med social udd) bok är alltså mer av ett drama mellan en handfull människor, en undersökning av hur solidaritet och moral fungerar när ett samhälle blir totalitärt och militariserat. Filmen har mer tagit sin utgångspunkt i filmens tematik än att den har "filmatiserat" boken.

Produktionsuppgifter

Producent: Marc Abraham
Manus: Timothy J. Sexton mfl
Regi: Alfonso Cuarón
Foto: Emmanuel Lubezki
Klipp: Alfonso Cuarón & Alex Rodríguez
Produktionsdesign: Jim Clay & Geoffrey Kirkland
Musik: John Tavener

I rollerna

Theo - Clive Owen
Kee - Clare-Hope Ashitey
Julian - Julianne Moore
Jaspar - Michael Caine
Miriam - Pam Ferris
Luke - Chiwetel Ejiofor
Nigel - Danny Huston
Marichka - Oana Pellea
Syd - Peter Mullan

Tekniska uppgifter

Speltid: 109 minuter
Format: 1,85:1
Ljud: Dolby digital
Censur: från 15 år
Svensk premiär: 9 februari 2007

Distribution

Nordisk film, Tegeluddsvägen 80, 115 28 Stockholm Tel 08-587 822 00, fax 08-587 822 53 www.nordiskfilm.com